

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 537/2022-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JANÍČEK LEGAL s. r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, IČO 52 961 249, v menej ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Vladimír Janíček, LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 6C/235/2013 z 27. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 6C/235/2013 z 27. júna 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Michalovce č. k. 6C/235/2013 z 27. júna 2022 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Michalovce na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Michalovce **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **615,39 eur** a zaplatiť ich jeho právnenému zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením okresného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Sťažovateľ sa ako žalobca žalobou z 3. januára 2011 domáhal na Okresnom súde Michalovce ochrany svojho práva na rovnaké zaobchádzanie a zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 6 650 eur podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“).

3. Dňa 9. decembra 2020 vydal Okresný súd Michalovce rozsudok, ktorým žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Po podaní odvolania sťažovateľom Krajský súd v Košiciach 19. januára 2022 rozsudok okresného súdu potvrdil a priznal žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Dňa 7. apríla 2022 vydal Okresný súd Michalovce prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka uznesenie, ktorým zaviazal sťažovateľa na zaplatenie trov konania vo výške 2 955,72 eur.

5. Dňa 18. apríla 2022 podal sťažovateľ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach dovolanie a návrh na odklad vykonateľnosti odvolacieho rozsudku.

6. Dňa 2. mája 2022 podal sťažovateľ proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania zo 7. apríla 2022 sťažnosť a návrh na prerušenie konania, ktorú odôvodnil takto:

a) uznesenie o výške trov konania považuje za predčasné, keďže sťažovateľ podal proti rozsudku vo veci samej dovolanie a návrh na odklad vykonateľnosti odvolacieho rozsudku. Výsledok dovolacieho konania môže mať vplyv na uznesenie o výške trov konania zo 7. apríla 2022;

b) okresný súd určil nesprávnu základnú sadzbu tarifnej hodnoty sporu a v dôsledku toho nesprávne vyčíslil aj trovy konania. Okresný súd vychádzal z tarifnej hodnoty 6 650 eur podľa § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „advokátska tarifa“ alebo „vyhláška“). V tomto prípade však ide o spor podobný sporu o ochranu osobnosti, pri ktorom sa postupuje podľa § 10 ods. 8 advokátskej tarify, keď tarifná hodnota predstavuje sumu 2 000 eur. To znamená, že cena právneho úkonu je 91,29 eur, nie 237,34 eur.

7. Proti uzneseniu o výške trov konania podal sťažnosť aj žalovaný, ktorý namietal nezapočítanie určitých úkonov právnych služieb a náhradu za stratu času.

8. K sťažnosti žalovaného sa vyjadril sťažovateľ, pričom vo vyjadrení poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1Cdo/13/2012 zo 14. novembra 2013, ktoré riešilo náhradu trov konania v spore podľa antidiskriminačného zákona (čo má byť analogická situácia so sporom sťažovateľa), kde sa najvyšší súd vyjadril, že aj v takomto spore ide o príslušné imateriálne hodnoty (najmä dôstojnosť, spoločenskú vážnosť alebo spoločenské uplatnenie), ktoré vyjadriť v peniazoch nie je možné a právne prostriedky podľa antidiskriminačného zákona sú zhodné s právnymi prostriedkami v spore o ochranu osobnosti (§ 13 Občianskeho zákonníka). Najvyšší súd uviedol, že tarifná hodnota 1 000 eur sa použije, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a tarifná hodnota 2 000 eur sa použije, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy, čím mal potvrdiť argumentáciu sťažovateľa.

9. Dňa 27. júna 2022 vydal okresný súd napadnuté uznesenie, ktorým sťažnosť sťažovateľa, ako aj sťažnosť žalovaného zamietol. Podľa okresného súdu v predmetnom spore išlo o porušenie antidiskriminačného zákona, a nie o ochranu osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, preto sa má postupovať podľa § 10 ods. 1 advokátskej tarify, t. j. tarifnou hodnotou je výška požadovanej nemajetkovej ujmy vo výške 6 650 eur. K uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012 zo 14. novembra 2013 sa nevyjadril. Takisto sa nevyjadril ani k návrhu na prerušenie konania a nerozhodol o ňom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Podľa sťažovateľa došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že:

a) okresný súd sa vôbec nevysporiadal s uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012, ktoré riešilo identickú otázku, o akú išlo v prípade sťažovateľa – výpočet tarifnej hodnoty sporu podľa tzv. antidiskriminačného zákona,

b) okresný súd nesprávne určil tarifnú hodnotu sporu sťažovateľa podľa § 10 ods. 1 namiesto § 10 ods. 8 advokátskej tarify, hoci mal túto otázku autoritatívne vyriešenú uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012, pričom judikatúra, na ktorú okresný súd poukázal, bola irelevantná,

c) okresný súd vôbec nerozhodol o návrhu sťažovateľa na prerušenie konania o výške trov konania podľa § 164 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), hoci sa toho sťažovateľ výslovne domáhal a sledoval tým hospodárne rozhodovanie o náhrade trov konania, ktoré by zahrňovalo aj trovy dovolacieho konania, keďže sťažovateľ vo veci podal dovolanie.

11. Sťažovateľ poukazuje na to, že súčasťou práva na spravodlivý proces je aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré dáva odpovede na všetky relevantné právne či skutkové argumenty strany konania. Opomenutím vysporiadať sa s judikatúrou najvyššieho súdu došlo k porušeniu tohto práva sťažovateľa. Podľa sťažovateľa vyhláška priamo a výslovne neupravuje tarifnú hodnotu sporu podľa antidiskriminačného zákona, ale upravuje iba tarifnú hodnotu v sporoch o ochrane osobnosti podľa Občianskeho zákonníka. Túto medzeru v advokátskej tarife malo vyplniť práve uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012, ktoré vysvetľuje, prečo je dôvodné aplikovať § 10 ods. 8 advokátskej tarify aj na spory podľa antidiskriminačného zákona. Podľa najvyššieho súdu je tomu tak preto, že existuje zjavná zhoda medzi právnymi prostriedkami

ochrany podľa § 9 antidiskriminačného zákona a právnymi prostriedkami ochrany podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Preto podľa najvyššieho súdu treba aj v prípade antidiskriminačných sporov, v ktorých žalobca žiada aj zaplatenie nemajetkovej ujmy, obdobne aplikovať § 10 ods. 8 advokátskej tarify. Napadnuté uznesenie okresného súdu nielenže na tento autoritatívny názor najvyššieho súdu vôbec nereagovalo, ale tarifnú hodnotu sporu určilo nesprávne.

12. Sťažovateľ tiež namieta porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu, pretože nesprávny výpočet trov konania má priamy vplyv na majetok sťažovateľa. V tomto kontexte poukázal na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 366/2020.

13. Sťažovateľ tiež žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie 2 000 eur. U sťažovateľa v dôsledku napadnutého uznesenia došlo k pocitom frustrácie, duševnej úzkosti, vnútorného stresu a totálnej nedôvery v riadne fungovanie právneho štátu, kde jeho inštitúcie nepostupujú, ako sťažovateľ dôvodne očakával, teda v súlade s právom. Tieto skutočnosti navyše nastali v konaní, ktoré trvá už viac než 11 a pol roka, čo samo osebe zakladá porušenie základného práva sťažovateľa na prístup k súdu v dôsledku neprimerane dlhého konania.

14. Sťažovateľ tiež poukázal na to, že vyčerpal všetky dostupné opravné prostriedky, pretože odvolanie a ani dovolanie nie je voči napadnutému uzneseniu prípustné.

15. Sťažovateľ navrhuje prijať sťažnosť na ďalšie konanie a odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia v spojení s uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 6C/235/2013-321 zo 7. apríla 2022 alebo vydať dočasné opatrenie. Následne žiada vysloviť porušenie označených práv, napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, ako aj priznať nárok na finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

16. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 537/2022-12 z 27. októbra 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa a návrh na odklad vykonateľnosti zamietol.

17. Uvedené uznesenie bolo prijaté vo IV. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca). Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2023 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2023 stal členom III. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bod 5 a čl. XI bod 1 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a zúčastnenej osoby, replika sťažovateľa

18. K podanej ústavnej sťažnosti sa vyjadril Okresný súd Michalovce, ktorý vo vzťahu k návrhu na prerušenie konania uvádza, že návrh na prerušenie konania o výške trov konania nemá oporu v CSP. Nie je možné prerušiť konanie v časti, konanie sa môže prerušiť iba ako celok (§ 164 CSP). Podanie dovolania nemá odkladný účinok ani vo vzťahu k veci samej, ani vo vzťahu k iným rozhodnutiam, ibaže o odklade vykonateľnosti rozhodne dovolací súd (§ 444 CSP).

19. Ďalej uvádza, že súd je povinný po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej rozhodnúť o trovách konania, hoci bolo podané dovolanie, inak môže spôsobiť prierahy v konaní, a poukazuje všeobecne, bez označenia konkrétneho rozhodnutia, na rozhodovaciu prax ústavného súdu a najvyššieho súdu.

20. Vo vzťahu k namietanej aplikácii §10 ods. 8 advokátskej tarify okresný súd uvádza, že z ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľ poukazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012, avšak pripúšťa nesprávnu aplikáciu tohto ustanovenia.

21. Zároveň však uvádza, že podľa jeho názoru nie je ústavná sťažnosť prípustná, pretože sťažovateľ nevyčerpal všetky dostupné opravné prostriedky, konkrétne nevyčerpal možnosť podať podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora.

22. Zúčastnená osoba (žalovaný) uvádza, že do úvahy prichádzala aplikácia § 13 ods. 2 advokátskej tarify. Tiež uvádza, že predmety konania vymenované v § 10 ods. 8 advokátskej tarify sú vymenované taxatívne a tento výpočet nie je možné rozširovať. Tiež je toho názoru, že v prípade sťažovateľa nejde o nemajetkovú ujmu, ale o ujmu majetkovú, pretože sťažovateľ žiada náhradu svojho platu za konkrétne obdobie. Uvádza, že zo žiadneho ustanovenia nevyplýva povinnosť okresného súdu vyčkať do rozhodnutia o dovolaní, ak bolo podané, preto je napadnuté rozhodnutie, hoci vydané počas dovolacieho konania, vydané v súlade so zákonom. Taktiež uvádza, že pri argumentácii k priznaniu finančného zadosťučinenia sťažovateľ argumentuje dĺžkou konania vo veci samej (11,5 roka), pritom však namieta len uznesenia o výške trov konania, pričom napadnuté uznesenie bolo vydané približne 4 mesiace po právoplatnosti rozsudku, teda bez prierahov. Poukazuje na to, že sťažovateľ rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012 vo vyjadrení neuviedol a nejde ani o analogické skutkové okolnosti.

23. Sťažovateľ k vyjadreniu odporcu uvádza, že vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012. Poukazuje na to, že sám odporca pripúšťa aplikáciu § 10 ods. 8 advokátskej tarify. Vo vzťahu k prerušeniu konania uvádza, že z § 164 CSP nevyplýva, že by sa prerušenie konania týkalo výlučne konania vo veci samej a odporca ho interpretoval neprípustne reštriktívne. Za nesprávny považuje názor, že odporca sa prerušením konania vystavuje vzniku prierahov, pretože počas prerušenia konania k prierahom v konaní dôjsť nemôže. Vo vzťahu k vyčerpaniu dostupných opravných prostriedkov uvádza, že žiadny iný opravný prostriedok v rámci všeobecného súdnictva nebol prípustný.

24. Vo vzťahu k vyjadreniu zúčastnenej osoby uvádza, že tvrdenie o možnej aplikácii § 13 ods. 2 advokátskej tarify je nezrozumiteľné, a nevie, kam tým zúčastnená osoba mieri. Sťažovateľ tiež uvádza, že hoci antidiskriminačné spory nie sú výslovne v § 10 ods. 8 advokátskej tarify uvedené, najvyšší súd aplikáciu tohto ustanovenia aj na antidiskriminačné spory jednoznačne ustálil v rozhodnutí najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/13/2012. Tiež opakuje, že na toto rozhodnutie vo svojom vyjadrení poukazoval.

IV.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

25. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom

kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neutržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba pristúpiť iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

26. Vo vzťahu k prípustnosti ústavnej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu bez toho, aby sťažovateľ podal dovolanie generálneho prokurátora, treba uviesť, že prípustnosť dovolania generálneho prokurátora posudzuje generálny prokurátor (§ 458 ods. 1 a 2 CSP) a podľa toho, ako podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora vyhodnotí, mimoriadny opravný prostriedok buď podá alebo nepodá. Lehota na podanie dovolania generálneho prokurátora je tri mesiace od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 461 CSP). V prípade, ak generálny prokurátor dovolanie generálneho prokurátora nepodá, jeho rozhodnutie o nepodaní tohto mimoriadneho opravného prostriedku ne je rozhodnutím o dovolaní generálneho prokurátora. Preto sa môže stať, že sťažovateľ po tom, ako generálny prokurátor rozhodne, že dovolanie generálneho prokurátora nepodá, nebude môcť podať ústavnú sťažnosť. Podľa § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti v prípade, ak bol podaný mimoriadny opravný prostriedok, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (čo v tomto prípade môže byť len podnet na jeho podanie podľa § 458 ods. 3 CSP) tak môže medzičasom márne uplynúť. Preto nemožno od sťažovateľa žiadať, aby pred podaním ústavnej sťažnosti musel nevyhnutne podať aj podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora.

27. Treba dodať, že z rozhodovacej praxe ústavného súdu v obdobných veciach (ústavná sťažnosť podaná proti uzneseniu o výške trov konania) vyplýva, že sťažovateľ nie je povinný vyčerpať aj tento mimoriadny opravný prostriedok (pozri napr. II. ÚS 402/2021, II. ÚS 397/2021, III. ÚS 528/2021). Preto možno uzavrieť, že sťažovateľ vyčerpal dostupné opravné prostriedky a ústavná sťažnosť je procesne prípustná.

28. Čo sa týka vecnej stránky ústavnej sťažnosti, spornou otázkou je to, či možno § 10 ods. 8 advokátskej tarify aplikovať aj na antidiskriminačný spor, v ktorom sa sťažovateľ domáha náhrady nemajetkovej ujmy, teda či možno za tarifnú hodnotu považovať sumu 2 000 eur, a nie výšku požadovanej nemajetkovej ujmy, čo je v prípade sťažovateľa 6 500 eur.

29. Touto otázkou sa v inom antidiskriminačnom spore zaoberal najvyšší súd a toto rozhodnutie bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 146/2014. V ňom najvyšší súd dospel k záveru, že aj v antidiskriminačných sporoch sa uplatňujú právne prostriedky, pri ktorých je zjavná zhoda s tými, aké sú v spore o ochranu osobnosti (§ 13 Občianskeho zákonníka). Podľa najvyššieho súdu nie je žiadny racionálny dôvod, pre ktorý by práve tento druh veci nemal byť určujúcim pri stanovení tarifnej hodnoty aj v tomto prípade; treba preto (obdobne) aplikovať § 10 ods. 8 vyhlášky.

30. Vzhľadom na to, že ide o rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky tvorí ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych

autorít. Táto síce nie je bezvýnimočne záväzná pre nižšie súdy, v prípade odklonu od nej však súd musí tento odklon odôvodniť (§ 220 ods. 3 CSP). To však nie je tento prípad. Okresný súd sa s týmto rozhodnutím vôbec nevysporiadal a odklon od neho neodôvodnil. Zároveň možno konštatovať, že sám okresný súd po oboznámení sa s týmto rozhodnutím vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti akceptoval právny názor najvyššieho súdu.

31. Najskôr sa ústavný súd zaoberal tým, či možno rozhodnutie R 146/2014 aplikovať aj na tento prípad. Z rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach vo veci samej č. k. 9Co/57/2021 z 19. januára 2022 (bod 4) možno konštatovať, že išlo o antidiskriminačný spor. Takisto možno uzavrieť, že skutková situácia v rozhodnutí R 146/2014 je analogická so skutkovou situáciou sťažovateľa. Aj v konaní R 146/2014 sa žalobkyňa domáhala nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 eur a súd najskôr považoval túto sumu za tarifnú hodnotu na účely výpočtu ceny za jeden úkon právnej služby. Žalobkyňa v konaní bola neúspešná a súd rozhodoval o výške trov konania, ktoré má uhradiť žalovanému. Najvyšší súd konštatoval, že tarifnou hodnotou je suma 2 000 eur podľa § 10 ods. 8 advokátskej tarify. Takisto nemožno povedať, že by požadovaná ujma bola majetkovou ujmom len preto, že vychádza z výšky platu, o ktorý sťažovateľ prišiel. Sťažovateľ odôvodňuje tento svoj nárok zásahom do nemajetkových práv.

32. Čo sa týka možnosti aplikovať § 10 ods. 8 advokátskej tarify aj na antidiskriminačné spory, ústavný súd považuje názor najvyššieho súdu za ústavne konformný. Právne prostriedky na ochranu osobnosti v podobe náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch smerujú k ochrane pred *znižením dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti* (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a sú v zásade rovnaké s právnymi prostriedkami ochrany pri diskriminácii osôb podľa antidiskriminačného zákona, ktoré tiež pri náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch smerujú k ochrane pred *znižením dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia poškodenej osoby* (§ 9 ods. 3 advokátskej tarify).

33. Ustanovenie § 10 ods. 8 advokátskej tarify vymenúva konkrétne súdne spory (vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva) a je pravdou, že antidiskriminačné spory medzi nimi vymenované nie sú. Preto je potrebné sa zaoberať otázkou, či je možné tento taxatívny výpočet analógiou rozšíriť aj na antidiskriminačné spory.

34. Taxatívny výpočet sa zásadne nelíši od jednoduchej normy, ktorá obsahuje len jeden prvok (v tomto prípade len jeden druh sporu). Právna veda pripúšťa dotváranie práva aj pri taxatívnom výpočte (pozri Melzer, F., Metodologie nalézání práva, C. H. Beck, 2011, s. 249), argumentujúc, že zákonodarca sa orientuje len na typické príklady, nie na prípady špecifické. Preto sa treba zaoberať účelom daného pravidla a pokiaľ teleologické argumenty skutočne výrazne svedčia v prospech analogickej aplikácie aj na iné prípady, analógiu je možné použiť. Nemožnosť analógiou rozšíriť tento výpočet je daná len vtedy, ak zistíme, že zákonodarca by nechcel, aby aj skupina prípadov, do ktorej spadá prejednáváný prípad (antidiskriminačné spory), nespádala do pôsobnosti danej normy (§ 10 ods. 8 advokátskej tarify). Ak zákonodarca určí, že určité ustanovenie platí len pre tieto prípady a pre žiadne iné, tak z toho vôbec nemusí byť zrejmé, či si bol vedomý existencie aj práve prejednáváného prípadu (v našom prípade antidiskriminačného sporu). Potom sa možno vždy s ohľadom na predpoklad racionálneho zákonodarcu domnievať, že práve prejednáváný

prípady, ktorého teleológia vyžaduje rovnaké riešenie ako prípady vo výpočte uvedené, by zákonodarca, ak by si bol vedomý tohto prípadu, do taxatívneho výpočtu tiež zaradil (pozri Melzer, F., Metodologie nalézání práva, C. H. Beck, 2011, s. 249).

35. Vzhľadom na podobu v predmete ochrany (ľudská dôstojnosť, vážnosť v spoločnosti, spoločenské uplatnenie) možno konštatovať, že neexistuje rozumný dôvod, pre ktorý by ochrana týchto imateriálnych práv mala byť posudzovaná pre účely výpočtu odmeny za právne služby inak v spore o ochranu osobnosti a inak v antidiskriminačnom spore. Preto možno rozhodnutie R 146/2014 považovať za ústavne súladné.

36. Okresný súd v napadnutom uznesení však ustálenú judikatúru R 146/2014 nezohľadnil; s týmto rozhodnutím v odôvodnení sa vôbec nevysporiadal. Nie je pravda, že sťažovateľ na toto rozhodnutie neupozornil, pretože ho uviedol vo svojom vyjadrení z 10. júna 2022 na s. 4, hoci neuvádza, že ide o rozhodnutie publikované ako R 146/2014, čo však nič nemení na povinnosti súdu sa týmto rozhodnutím ako ustálenou rozhodovacou praxou vysporiadať a zaoberať.

37. Odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (pozri napr. II. ÚS 193/06, III. ÚS 200/09, I. ÚS 115/2020). Argumentácia prostredníctvom rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 13/2012 bola podstatným argumentom sťažovateľa, s ktorým sa súd mal vysporiadať. Bolo povinnosťou súdu byť oboznámený s týmto rozhodnutím ako s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít (*iura novit curia*). K imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

38. Na základe uvedeného možno konštatovať, že okresný súd otázku základnej sadzby tarifnej odmeny pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa neposúdil ústavne konformným spôsobom, pretože sa v ňom nevysporiadal s rozhodnutím najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 13/2012, nevysporiadal sa s tým, že toto rozhodnutie tvorí ustálenú súdnu prax, a ak rozhodol inak ako v súlade s týmto rozhodnutím, svoj odklon neodôvodnil. Čo sa týka vecnej správnosti aplikácie § 10 ods. 8 advokátskej tarify na antidiskriminačné spory, ústavný súd konštatuje, že táto aplikácia je ústavne súladná (pozri bod 31 – 33). Okresný súd tak napadnutým rozhodnutím porušil práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

39. Vo vzťahu k námietke, že okresný súd mal prerušiť konanie o trovách konania z dôvodu, že prebieha dovolacie konanie, treba uviesť, že CSP neobsahuje normu, ktorá by smerovala k tomuto záveru. V zmysle § 164 CSP „*ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha súdne alebo správne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. alebo ak súd dal na také konanie podnet*“. Podľa sťažovateľa § 164 CSP žiadnym spôsobom nevylučuje, že konanie o výške náhrady trov konania nemožno prerušiť v prípadoch, ak prebieha konanie, ktorého výsledok bude mať podstatný význam pre rozhodnutie súdu. Sťažovateľ uvádza, že § 164 CSP nerozlišuje, či ide o konanie vo veci samej alebo o konanie,

v rámci ktorého súd rozhoduje len o čiastkovom nároku (alebo o výške tohto čiastkového nároku) či o procesnej otázke.

40. Tento názor sťažovateľa nie je správny. Konanie vo veci samej nie je odlišným konaním od časti konania o výške trov konania. Preto nie je možné konanie o výške trov konania prerušiť z dôvodu, že na dovolacom súde prebieha (pokračuje) konanie vo veci samej. Rozhodovanie o trovách konania je akcesorickou súčasťou konania o veci samej; o trovách konania súd totiž rozhoduje *ex offio* (§ 262 ods. 1 CSP). Navonok tvoria jeden celok a majú aj rovnakú spisovú značku. Preto prerušením konania vo veci samej by sa prerušilo konanie ako celok vrátane jeho akcesorických častí, teda aj subkonania o výške trov konania. Pod pojmom „konanie“, ktoré môže súd prerušiť podľa § 164 CSP, možno vykladať ako *konanie vo veci samej*. Nie je možné prerušiť len určitú časť konania bez toho, aby konanie vo veci samej prebiehalo. S prerušením konania je spojený aj závažný dôsledok, a to nevykonávanie procesných úkonov a prerušenie plynutia procesných lehôt (§ 165 ods. 2 CSP). Ak by sa pripustilo prerušenie len časti konania, vznikla by právna neistota v tom, aké úkony súd nemá vykonať a aké procesné lehoty neplynú. Možno dodať, že spojenie „*ak prebieha súdne alebo správne konanie*“ treba vykladať tak, že ak prebieha „iné“ súdne konanie alebo správne konanie. Iným súdnym konaním sa má na mysli konanie s iným predmetom konania.

41. V tejto veci sťažovateľ žiadal, aby súd prerušil len časť konania pred okresným súdom, v ktorej súd rozhodoval len o výške trov konania. Dôvodom malo byť prebiehajúce dovolacie konanie, ktorého výsledkom môže byť napr. aj zrušenie odvolacieho rozsudku, a teda podkladu pre rozhodovanie o trovách konania. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktoré sa podáva proti právoplatným rozhodnutiam. Podľa § 262 ods. 2 CSP „*o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník*“. Je teda zrejmé, že súd má o výške náhrady trov konania rozhodnúť po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Žiadne ustanovenie CSP však nehovorí o tom, že podanie dovolania je dôvodom na nerozhodnutie o výške trov konania a takto nesmeruje ani rozhodovacia prax. Preto postup súdu, keď rozhodol po právoplatnosti rozsudku vo veci samej o výške trov konania, hoci bolo proti právoplatnému rozsudku podané dovolanie, je správny.

42. Ústavný súd rozumie argumentácii sťažovateľa a možným komplikáciám, ktoré môžu nastať v prípade zrušenia rozsudku v dovolacom konaní za súčasného zaplataenia trov konania. Jedným s preventívnych prostriedkov je aj odklad právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku (§ 444 CSP), ktoré sťažovateľ aj využil, príp. dohoda so žalovaným alebo obrana v prípadnom exekučnom konaní, ak sa žalovaný rozhodne trovy konania vymáhať, eventuálne návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia, pokiaľ žiadne z preventívnych krokov nebude úspešné (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 7 Cdo 85/2013, publikované pod č. R 74/2019, ako aj č. k. 5 M Cdo 17/2009, Csach, K. Bezdôvodné obohatenie pri plnení na základe rozhodnutia, ktoré bolo neskôr zrušené, Súkromné právo 4/2022).

43. Podľa § 162 ods. 3 CSP *o zamietnutí návrhu na prerušenie konania súd rozhodne spolu s rozhodnutím vo veci samej*. Z uvedeného vyplýva, že súd nie je povinný v prípade, ak návrhu na prerušenie konania nemieni vyhovieť, o tomto návrhu samostatne rozhodnúť. Hoci môže táto norma oprávnene vyvolávať polemiku a neprispieva k vytvoreniu právnej istoty, pretože strana

by mala byť oboznámená aj s negatívnym rozhodnutím o určitej procesnej otázke, vyplýva z nej to, že okresný súd nepochybil, ak o návrhu na prerušenie konania nerozhodol samostatným uznesením.

44. Vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľa tak možno konštatovať, že postupom súdu, ak nerozhodol o prerušení konania, nedošlo k porušeniu práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

45. Sťažovateľ namietal aj porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu. Keďže priznanie náhrady trov konania v nesprávnej (vyššej) výške sa negatívne prejavilo v majetkovej sfére sťažovateľa, bolo ústavnej sťažnosti aj povzťahu k právu vlastníť majetok vyhovené (podobne II. ÚS 402/2021, II. ÚS 397/2021, III. ÚS 528/2021).

46. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať aj finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur, čo odôvodňuje tým, že okresný súd napadnutým rozhodnutím vyvolal pocit frustrácie, duševnej úzkosti, vnútorného stresu a totálnej nedôvery v riadne fungovanie právneho štátu. Tieto skutočnosti trvajú už viac ako 11 a pol roka. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy najmä v prípadoch, keď vzhľadom na charakter porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa nie je možné zaistiť úplnú nápravu zrušením rozhodnutia, opatrenia alebo uvedením do pôvodného stavu a rozhodnutie ústavného súdu konštatujúce porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa nemôže dostatočne zabrániť ani v kombinácii s ďalšími opatreniami pokračovaniu v porušovaní základných práv a slobôd v budúcnosti. V tomto prípade však zrušenie napadnutého rozhodnutia je dostatočnou nápravou zásahu do sťažovateľových základných práv a slobôd. Všeobecné súdy tak môžu v konaní po zrušení napadnutého rozhodnutia konať tak, aby rešpektovali sťažovateľovo právo na súdnu ochranu. Preto ústavný súd sťažovateľovi pri rozhodovaní o nároku na primerané finančné zadosťučinenie nevyhovел (výrok 4).

V.

Trovy konania

47. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 615,39 eur bola určená podľa advokátskej tarify. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2022, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a repliku (3 x 193,50 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 11,63 eur) predstavuje 615,39 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu